

Οι αθέατες όψεις του Δικαίου της Θάλασσας. του Βενιαμίν Καρακωστανόγλου*.

Την ώρα που η Τουρκική προκλητικότητα έχει φτάσει στο Ζενίθ, αποτελώντας μία άμεση και μη αποκρυπτόμενη εχθρική και επεκτατική απειλή κατά της Ελλάδος, με την ανοχή του ΝΑΤΟ η ημίμετρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ανώδυνες δηλώσεις από πλευράς ΗΠΑ, είναι απαραίτητο να δώσουμε μερικές σύντομες και σαφείς απαντήσεις στους ανυπόστατους και νόμω αβάσιμους τουρκικούς ισχυρισμούς.

Το πράττω με την ιδιότητα ενός από τους ελάχιστους Έλληνες επιστήμονες νομικούς διεθνολόγους με ειδίκευση στο Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας και ως συγγραφέας του πρώτου και μοναδικού, μέχρι σήμερα, στην Ελλάδα και στα ελληνικά, επιστημονικού συγγράμματος 600 σελίδων (μονογραφίας) για το νομικό καθεστώς της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ), που αποτέλεσε την διδακτορική διατριβή μου το 1998, η οποία εγκρίθηκε ομόφωνα με άριστα στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Νωρίτερα από το Δεκέμβριο 1986 είχα επανειλημμένα υποστηρίξει σε πληθώρα πανελληνίων επιστημονικών συνεδρίων την ανάγκη άμεσης ανακήρυξης και θέσπιση της ΑΟΖ από την Ελλάδα αλλά και την δραστική αναβάθμιση της θαλάσσιας δικαιοδοσίας της Ελλάδας η οποία παραμένει η τελευταία παγκοσμίως παράκτια χώρα (149η) ως προς τα δικαιώματά της στις παρακείμενες θάλασσες.

Θυμίζω τις κρίσιμες κινήσεις της Τουρκίας:

α) 1973, μονομερείς και παράνομες έρευνες στην ελληνική υφαλοκρηπίδα στο Αιγαίο

β) 1976-78, άρνηση της δικαστικής επίλυσης της διαφοράς στο Διεθνές Δικαστήριο Δικαιοσύνης (Χάγη).

γ) 1987 απαγόρευση διεξαγωγής υποθαλάσσιων ερευνών για πετρέλαιο στα ανατολικά της Θάσου και σε ολόκληρο το Αιγαίο πέραν των 6 ναυτικών μιλίων της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης

δ) 1994, απειλή πολέμου κατά της Ελλάδας (casus belli) για την ενδεχόμενη επέκταση της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης πέραν των 6 ναυτικών μιλίων.

ε) 1996, διεκδίκηση των Ιμίων και δεκάδων ή και εκατοντάδων άλλων βραχονησίδων του Αιγαίου!

στ) Η κλιμακούμενη αμφισβήτηση των θαλάσσιων οριοθετήσεων ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας (2003,2007,2010).

ζ) 2009, υποκίνηση της προσπάθειας ακύρωσης της ελληνοαλβανικής συμφωνίας οριοθέτησης θαλασσιών ζωνών στο βόρειο Ιόνιο.

η) 2011 και μετά, σαφής διεκδίκηση με χάρτες, έρευνες και γεωτρήσεις, σε τμήματα της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας. Παράνομη και καταχρηστική οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας Τουρκίας κατεχομένων Βορείου Κύπρου.

θ) Πλήρης άρνηση του δικαιώματος των νησιών κατά το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας για ισότιμες θαλάσσιες ζώνες με τα ηπειρώτικα εδάφη και παράνομη διεκδίκηση τεράστιων περιοχών της κυπριακής και ελληνικής Υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ στην Ανατολική Μεσόγειο.

ι) 2019, υπογραφή της εξωφρενικής και πλήρως παράνομης «συμφωνίας» οριοθέτησης θαλάσσιας ζώνης ΑΟΖ/ Υφαλοκρηπίδας Τουρκίας-Λιβύης, με προσπάθεια κατάργησης των νόμιμων θαλάσσιων δικαιωμάτων και ζωνών της Ελλάδας από τη Ρόδο και το Καστελόριζο μέχρι τα ανατολικά και νότια της Κρήτης.

Οι προσπάθειες εξεύρεσης κοινού εδάφους μέσω απευθείας διαπραγματεύσεων, διεθνών οργανισμών, διπλωματικής ή δικαστικής επίλυσης που έγιναν το 1975, 1976-78 το 1976-81 1987-88, 1997, 1999 και 2000 2019 δεν απέφεραν κανένα ορατό και χειροπιαστό αποτέλεσμα, παρά μόνο αποθράσυναν τον τουρκικό θαλάσσιο και εναέριο επεκτατισμό κατά της Ελλάδας με τελευταία προπαγανδιστική του έκφραση τη θεωρία περί «Γαλάζιας Πατρίδας».

Και τώρα μερικές απαντήσεις σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο Θαλάσσης.

1.- Το δικαίωμα των νησιών να έχουν τις ισότιμες ζώνες θαλάσσιας δικαιοδοσίας, (αιγιαλίτιδα, συνορεύουσα, υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ) είναι απόλυτα κατοχυρωμένο στη Διεθνή Σύμβαση του 1982 για το νέο Δίκαιο της Θάλασσας (άρθρο 121.2) αλλά και στο εθνικό διεθνές δίκιο που δεσμεύει απόλυτα και τα ελάχιστα κράτη που δεν υπέγραψαν η επικύρωσαν τη σύμβαση αυτή που αποτελεί το ισχύον διεθνές δίκαιο με καθολική αποδοχή (πάνω από 160 κρατών). Μόνο βράχοι που δεν μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη διαβίωση η δική τους οικονομική ζωή δεν θα έχουν ΑΟΖ/Υφαλοκρηπίδα. Δηλαδή, θα έχουν πλήρη αιγιαλίτιδα και συνορεύουσα ζώνη (ώς 24 ν.μ.) Στους βράχους αυτούς δεν ανήκει το σύμπλεγμα του Καστελλόριζου ούτε τα γνωστά κατοικημένα νησιά και νησίδες του Αιγαίου.

2.- Υπό τις συνθήκες του Αιγαιακού Αρχιπελάγους το διεθνές δίκαιο επιβάλλει διασφάλιση της συνοχής του νησιωτικού συμπλέγματος με την υπόλοιπη ηπειρωτική χώρα, ακόμη και για μικτές αρχιπελαγικές χώρες όπως η Ελλάδα (με νομολογιακό προηγούμενο).

3.- Υπάρχουν π.χ. γαλλικά νησιά που δικαιώθηκαν δικαιωμάτων ΑΟΖ 200 ναυτικών μιλίων, ενώ βρίσκονται 2200 ν.μ. μακριά από τη Γαλλία και εναγκαλίζονται από έναν καναδικό κόλπο. Το Καστελλόριζο βρίσκεται 62 ναυτικά μίλια από τη Ρόδο.

4.- Η εδαφική μάζα ενός κράτους δεν λαμβάνεται διόλου υπόψιν για την κατανομή θαλάσσιων δικαιωμάτων. Το ίδιο ισχύει και για την οικονομική ανάπτυξη ενός κράτους που δεν λαμβάνεται υπόψη για τον καθαρισμό των θαλάσσιων ζωνών. Δηλαδή, ένα φτωχό κράτος δεν θα πάρει μεγαλύτερη θαλάσσια ζώνη, ΑΟΖ η άλλη, από ένα πλούσιο κράτος και αντίστροφα. Η Ελλάδα έχει συνολικά 16.000 χιλιόμετρα ακτών (ηπειρωτικών και νησιωτικών). Η Τουρκία όπως είπε ο κ Τσαβούσογλου, έχει 1900 χιλιόμετρα, μόνο, ακτογραμμής! Στο Αιγαίο η αναλογία αυτή είναι συντριπτική υπέρ της Ελλάδας αλλά και στα ΝΑ, από τη Ρόδο, την Κάρπαθο, την Κάσο και την Ανατολική Κρήτη μέχρι το Καστελλόριζο η Ελλάδα έχει ικανό μήκος ακτών.

5.- Η Τουρκία, όπως όλα τα παράκτια κράτη, δεν έχει δικαίωμα να εμποδίζει την τοποθέτηση η συντήρηση υποβρυχίων καλωδίων και αγωγών στην υφαλοκρηπίδα της η ΑΟΖ της. Συνεπώς, ακόμη και στις παράνομα διεκδικούμενες περιοχές ΑΟΖ/Υφαλοκρηπίδα από την Τουρκία

(ακόμη και αν συνέβαινε να τις κερδίσει από μία διεθνή δικαστική απόφαση) η Τουρκία δεν δικαιούται να εμποδίσει π.χ. τον EastMed να διέλθει (άρθρο 79.2 της Σύμβασης). Μπορεί, μόνο, αφού το αιτιολογήσει, βέβαια, να ζητήσει να ερωτηθεί για τη χάραξη της πορείας ενός αγωγού όχι, όμως, ενός καλωδίου. Προφανώς θα πρόκειται για μικρές μόνο μετατοπίσεις της πορείας ενός αγωγού, ώστε να μη συμπίπτει η εμπλέκεται με υπάρχοντες άλλους αγωγούς, τεχνητά νησιά ή εγκαταστάσεις στην υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ. Και βεβαίως, η όποια κακόβουλη και καταχρηστική τέτοια απαίτηση θα μπορεί να ελεγχθεί με προσφυγή του θιγομένου κράτους (π.χ. Ελλάδα, Κύπρου, Ισραήλ) στα διεθνή δικαστήρια. Άρα δεν είναι απαραίτητο να υπάρχουν κοινά θαλάσσια σύνορα της κυπριακής με την ελληνική υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ για να μπορεί να περάσουν υποθαλάσσιοι αγωγοί ή καλώδια από την Κύπρο- Ισραήλ- Αίγυπτο κλπ προς την ελληνική υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ. Βεβαίως και θα είναι προτιμότερο και επωφελές. Αλλά και αν δεν επιτευχθεί δεν θα επιφέρει ανήκεστο βλάβη στα ελληνικά συμφέροντα. Απλώς θα δώσει στην Τουρκία προσωρινή δυνατότητα κωλυσιεργίας.

6.- Πρέπει στο σημείο αυτό να επισημάνουμε κάτι σημαντικό: Η ΑΟΖ δεν εξισώνεται με την αιγιαλίτιδα ζώνη από άποψη εξουσιών και νομικού χαρακτήρα. Για το θέμα αυτό έχει χυθεί πολύ μελάνι και δόθηκαν πολλές διπλωματικές μάχες στην 3^η Συνδιάσκεψη του ΟΗΕ (1973-1982) για το (Νέο) Δίκαιο της Θάλασσας. Η ΑΟΖ, ταυτόχρονα, είναι μία ζώνη που δεν ανήκει ούτε στα διεθνή ύδατα (ανοιχτή θάλασσα). Έχει δικό της ιδιότυπο, ενδιάμεσο καθεστώς (suí generis- υβριδικό), που είναι διακριτό τόσο από την αιγιαλίτιδα ζώνη (ζώνη πλήρους κυριαρχίας με εξαίρεση μόνο το δικαίωμα αβλαβούς διέλευσης) όσο και από την ανοιχτή θάλασσα που είναι κοινόχρηστη περιοχή ισότιμη για όλα τα κράτη. Στην ΑΟΖ, ωστόσο, κυρίαρχα είναι τα οικονομικά δικαιώματα (οικονομική κυριαρχία) του κράτος και για αυτό οι ελευθερίες της ανοικτής θάλασσας δεν πρέπει να συγκρούονται ή να εμποδίζουν κάποιο από αυτά και έτσι η ΑΟΖ ανήκει στις ζώνες εθνικής δικαιοδοσίας. Πάντως, συνυπάρχουν οι ελευθερίες όλων των κρατών για ναυσιπλοΐα, υπέρπτηση και τοποθέτηση αγωγών και καλωδίων.

7.- Στο Αιγαίο δεν υπάρχουν γκρίζες ζώνες, (δηλαδή βράχοι απροσδιόριστης κυριαρχίας), πολύ περισσότερο νησίδες κατοικημένες που δήθεν δεν ανήκουν στην Ελλάδα. Τόσο η Συνθήκη της Λωζάννης όσο και η Συνθήκη των Παρισίων του 1947 ορίζουν σαφέστατα ότι, μαζί με τα

μεγάλα κατοικημένα και κατονομαζόμενα νησιά, παραχωρούνται στην Ελλάδα και όλες οι γειτονεύουσες ή παρακείμενες νησίδες και βράχοι .

Αλλωστε και όσοι βράχοι δεν θεωρούνται γειτονεύοντες εντάσσονται στο άρθρο 16 της Συνθήκης της Λωζάνης που προβλέπει ότι η Τουρκία αποποιείται κάθε εδαφικού δικαιώματος πέραν των τριών ναυτικών μιλίων από τις ακτές της. Η Ελλάδα με διάφορους τρόπους ασκεί «διακατοχικές πράξεις» επί των περισσοτέρων βραχονησίδων- νησίδων που είτε κατοικημένες (από Έλληνες) είτε ακατοίκητες, δεν αμφισβητήθηκαν ποτέ μέχρι το 1996 (Ιμια), από την περίοδο απελευθέρωσης του συνόλου του νησιωτικού συμπλέγματος του Αιγαίου από τον ελληνικό στόλο το 1912 και μετά και ως το 1947. Έτσι κατοχυρώθηκε η μακρά άσκηση κυριαρχίας στο Αρχιπέλαγος υπέρ της Ελλάδος. Άλλωστε η λογική της Συνθήκης της Λωζάνης ήταν προφανής: Η Τουρκία κρατάει τη Μικρά Ασία, Ανατολική Θράκη και η Ελλάδα τα νησιά του Αιγαίου με εξαίρεση Ίμβρο, Τένεδο, Λαγούσες για την προστασία των Δαρδανελίων.

8.- Πλην της υπαρκτής διαφοράς οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ (από τότε που θα θεσπιστεί) μεταξύ Ελλάδας- Τουρκίας στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο, όλες οι άλλες διεκδικήσεις και αιτιάσεις της Τουρκίας είναι αβάσιμες και δεν επιδέχονται υποβολή σε Διεθνές Δικαστήριο και μάλιστα υπό μορφή συμφωνίας- πακέτου, όπως επιδιώκει η Τουρκία. Επέκταση αιγιαλίτιδας ζώνης, αποστρατιωτικοποίηση των νησιών Ανατολικού Αιγαίου, περιοχή FIR, 10 ναυτικά μίλια εναέριου χώρου(που πρέπει να ταυτιστούν με 10 ή 12 ναυτικά μίλια αιγιαλίτιδας ζώνης), περιοχή έρευνας και διάσωσης (SAR), λεγόμενες «γκρίζες ζώνες», αποτελούν φαντασιώσεις της Τουρκίας.

* Ο Βενιαμίν Καρακωστανόγλου είναι Λέκτορας της Νομικής Σχολής του ΑΠΘ και Πρόεδρος Περιφερειακού Συμβουλίου Κεντρικής Μακεδονίας.

Δημοσιεύθηκε στη “Μακεδονία”, Κυριακή 02.02.20

Πηγή : www.antibaro.gr/article